

В. Ю. Ігнатенко,
ВНЗ Укоопспілки “Полтавський університет економіки і торгівлі”

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ДІЮЧОГО МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Сучасне динамічне середовище, яке функціонує сьогодні в умовах бюджетно-податкових реформ, вимагає дієвого механізму формування бюджетного потенціалу регіонів (далі БПР), під яким розуміємо сукупність форм, важелів, інструментів та інститутів, інтегрованість яких у певному порядку забезпечує можливість та здатність бюджету акумулювати ресурси з наявних та прихованих джерел на основі використання якісного правового та інформаційного забезпечення. Такий підхід, на відміну від існуючих, сприяє оцінці: 1) ресурсної складової БПР за допомогою форм, важелів, інструментів; 2) здатностей – через функціонування інститутів; 3) можливостей – на підставі правового й інформаційного забезпечення.

Дослідження взаємодії форм, важелів, інструментів механізму необхідно проводити за допомогою горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу. Результати аналізу засвідчили невідповідність процесу формування бюджетного потенціалу регіону принципам, встановленим у Бюджетному кодексі України. Зокрема, аналіз джерел БПР показав, що з прийняттям Податкового кодексу було відмінено ряд податків і зборів (ринковий збір, податок з реклами та ін.), які, на думку вчених, були важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів, а це суперечить принципу ефективності та результативності побудови бюджетної системи. Крім того, механізм стягнення нововведених податків (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, екологічний податок) є недостатньо результативним і потребує вдосконалення.

Значна частка трансфертів у формуванні бюджетного потенціалу регіону піддає сумніву виконання принципу самостійності. На основі даних “Звіту про конкурентоспроможність регіонів України 2012” щодо низької якості інститутів формування БПР, високого рівня корупції та низької довіри громадськості до регіональних інститутів, можемо висунути припущення про порушення принципу цільового використання коштів, а низька оцінка прозорості політики державних органів підтверджує недотримання принципу публічності і прозорості побудови бюджетної системи.

Оцінка стану формування БПР дала змогу виявити переважання податкових надходжень у джерелах формування доходів. Структура податкових надходжень визначає домінуючу роль податків на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості у формуванні БПР, проте поступове зниження ставки податку на прибуток підприємств, впроваджене Податковим кодексом України, спричинило зменшення обсягів даного виду податків. Результати аналізу неподаткових джерел формування БПР довели суттєве значення адміністративних зборів, платежів і доходів від

некомерційного та побічного продажу, частка яких протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зростання.

Оцінка важелів механізму формування БПР була проведена у нерозривному зв'язку з інструментами реалізації цих важелів. Результати засвідчили важливу роль бюджетного балансування у формуванні доходів бюджету, яке, поряд з позитивним впливом на зростання обсягів БПР, має негативні наслідки для органів місцевого самоврядування: несе надмірну централізацію доходів у державному бюджеті.

Загалом результати аналізу особливостей механізму формування бюджетного потенціалу засвідчили порушення принципів, встановлених у бюджетному кодексі України. Тому подальші дослідження мають бути спрямовані на подолання виявлених проблем.

Ігнатенко, В.Ю. Науково-методичні підходи до оцінки діючого механізму формування бюджетного потенціалу регіону [Текст] / В.Ю. Ігнатенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 жовтня 2013 р.). - Суми : УАБС НБУ, 2013. - С. 80-81.